

Archiwum Symchy Wajsa przekazane Ośrodkowi
„Brama Grodzka - Teatr NN”

1. Życiorysy lekarzy:

a) Braude-Hellerowa Anna:

- *maszynopis*, k. 1-2

b) Czerwiakowski Rafał Józef:

- S. Wajs, *Rafał Józef Czerwiakowski – inicjator nauczania dentystyki w Polsce*, „Prot. Stom.” XXII (1972), z.5 s.403-412, nadbitka, k. 3-7

c) Dzierżawski Bolesław:

- Sawicki B., *Ś.p. Bolesław Dzierżawski*, „Gazeta Lekarska” z dn. 16 marca 1907, k. 8-10
- Janowski Władysław, *Ś.p. Bolesław Dzierżawski*, „Medycyna” z dn. 30 marca 1907, k. 11-14
- Wajs Szymcha, *maszynopis biogramu* (2 egzemp), k. 15-26
- S. Wajs, „Bolesław Dzierżawski (1860-1907)”, Prot. Stom. XXV (1975), z. 3, s.229-232 – nadbitka, k. 27-29

d) Fauchard Pierre:

- Wajs Symcha, *Pierre Fauchard (1678-1761). Ojciec nowoczesnej dentystyki*, w: *Z historii stomatologii*, s. 739-740, k. 30-31

e) Funk Kazimierz:

- Wajs S. *Kazimierz Funk – a pioneer in vitaminology*, Polish Medical Sciences and History Bulletin, XV/II(1974), nr 2, s. 107-113, nadbitka, k. 32-34
- Wajs Symcha, *Kazimierz Funk – pionier stomatologii*, „Żywnienie człowieka”, V(1978), nr 1, s.55-57, nadbitka, k. 35-36

f) Joteyko Józefa:

- Wajs S., *Józefa Joteyko – life and activity*, Polish Medical Sciences and History Bulletin, XV/III(1974), nr 1, s. 113-119, nadbitka, k. 37-40
- Wajs S., *rękopis artykułu w j. polskim*, k. 41-53

- g) Korczak Janusz:
– Supady Jerzy, *Janusz Korczak – lekarz pediatra*, *Wiadomości Lekarskie*, XXXII(1979), nr 10, s.729-732, nadbitka, k. 54-55
- h) Krakowski Maurycy:
– Wajs S., *Maurycy Krakowski (1870-1943)* – maszynopis (2 egzemp.), k. 56-63
– biogram, k. 64
– 3 ryciny przedstawiające Maurycego Krakowskiego, k. 65-67
- i) Łepkowski Wincenty:
– Wajs S., *Wincenty Łepkowski (1866-1935)* – maszynopis, k. 68-71
- j) Maciej z Miechowa:
– Wajs S., *Maciej z Miechowa* – maszynopis, k. 72-74
- k) Maonau Peter:
– Wajs S., *Peter Monau (1551-1588) z Wrocławia* – maszynopis, k.75-76
- l) Oettinger Józef:
– Strojnowski Jerzy, *Józef Oettinger, pierwszy habilitowany docent i profesor historii medycyny na polskim uniwersytecie (1818-1895)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, XV(1970), nr 1, s. 57-69, kserokopia, k. 77-90
- m) Ringelblum Emanuel:
– Czeley Małgorzata, Wajs Symcha, *Emanuel Ringelblum (1900-1944) jako historyk medycyny żydowskiej*, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, 2(1988), s. 187-212, nadbitka, k.91-103
– maszynopis artykułu (2 egzemp.), k. 104-136
- n) Tomaszewicz-Dobrska Anna:
– Wajs Karolina, Wajs Symcha, *Anna Tomaszewicz-Dobrska w walce o równouprawnienie kobiet w zawodzie lekarza w drugiej połowie XIX wieku* – maszynopis (2 egzemp.), k. 137-156
– Wajs Karolina, Wajs Symcha, *Anna Tomaszewicz-Dobrska w walce o równouprawnienie kobiet w zawodzie lekarza w drugiej połowie XIX wieku*, „Archiwum Historii Medycyny”, XL(1977), nr 2, s. 187-194 – nadbitka (2 egzemp.), k. 157-164
- o) lekarze galicyjscy (m.in.: Gofung Jefim, Gońka Andrzej, Gottlieb Bernard, Gysi Alfred, Muehlreiter Eduard):

- Wajs Symcha, *O żydowskich lekarzach medycyny i stomatologii zamieszkałych w Galicji (Kraków i Lwów) w latach 1940-1942* – maszynopis, k. 165-173

p) dentyści warszawscy – maszynopis biogramów autorstwa Symchy Wajsa:

- Bohdanowicz Franciszek, k. 174
- Meissner Alfred, k. 175
- Szepelski Konrad, k. 176
- Wilga Hilary, k. 177
- Zeńczak Marian, k. 178
- Zieliński Władysław, k. 179
- Zwierzchowski Franciszek, k. 180

2. Szpitale żydowskie w Polsce – krótkie monografie m.in.: autorstwa Symchy Wajsa:

- a) mapa z uwzględnieniem ilości łóżek w szpitalach żydowskich w 1939 r., k. 1
- b) Biała Podlaska, Szpital żydowski, ul. Janowska 29 – wydruk komputerowy, k. 2-4
- c) Białystok, Szpital żydowski, ul. Pierackiego 15 – maszynopis, k. 5-6
- d) Częstochowa, Szpital żydowski, ul. Mirowska 13/27 – maszynopis, k. 7-8
- e) Kalisz:
  - Szpital żydowski, ul. Piskorzewska i Rzeźnicza – maszynopis, k. 9-12
  - Lekarze szpitala starozakonnych w Kaliszu i ich działalność, kserokopia, k. 13-25
  - Stan obecny Szpitala Starozakonnych, kserokopia, k. 26-38
- f) Kielce, Szpital żydowski, ul. Aleksandra, maszynopis, k. 39
- g) Kraków, Szpital żydowski, ul. Skawińska – maszynopis, k. 40-43
- h) Lublin, Szpital żydowski, ul. Lubartowska:
  - maszynopis, k. 44-46
  - maszynopis przemówienia z okazji 100-lecia szpitala, (2 egzemp.) k. 47-56
  - Bellert Eryk, Szpital żydowski w Lublinie, 10 grudnia 1991 – kserokopia artykułu z okazji 150-lecia szpitala żydowskiego, k. 57
  - fotografia szpitala, k. 58
- i) Łomża, Szpital żydowski, ul. Senatorska 19 - rękopis, k. 59-60, maszynopis, k. 61-62
- j) Łódź, Szpital żydowski, ul. Seweryna Sterlinga 1/3 – maszynopis, k. 63
- k) Międzyrzec Podlaski, Szpital żydowski, ul. Warszawska, ul. Żwirki i Wigury 16 – rękopis i maszynopis, k. 64-67
- l) Piotrków Trybunalski, Szpital żydowski, ul. Zamkowa 26 – maszynopis, k. 68-72
- m) Płock, Szpital żydowski, ul. Misjonarska 7 – maszynopis, k. 73-75
- n) Poznań, Szpital żydowski, ul. Wały Wazów 4/5 – maszynopis, k. 76-77
- o) Przemyśl, Szpital żydowski, ul. Szaszkievicza 11 – maszynopis (2 egzemp.), k. 78-84
- p) Radom:

- Piątkowski Sebastian, *Zarys historii Szpitala Starozakonnych w Radomiu (1837-1942)*
– wydruk komputerowy, k. 85-96
- q) Rzeszów, Szpital żydowski, ul. Leszczyńskiego 1c – maszynopis, k.97-100
- r) Siedlce, Szpital żydowski, ul. Pułaskiego 85 – rękopis, k.101-104, maszynopis, k.105-106, wydruk, k. 107
- s) Suwałki, Szpital żydowski, ul. Kościuszki 103 – maszynopis, k.108-110, artykuł w języku jidisz, k. 111-120
- t) Tarnów, Szpital żydowski, ul. Szpitalna 58 – maszynopis, k. 121-124
- u) Warszawa, Szpital żydowski dla dzieci, ul. Sienna 60 – maszynopis, k. 125-130, artykuły prasowe, k., 131-135, fotografie (m.in.: budynku szpitala i jego dyrektorki dr Braude-Hellerowej, k. –136-159
- v) Włocławek, Szpital żydowski, ul. Stodólna 70 – maszynopis, k. 160

3. Żydowski Dom Sierot i Starców „Ochronka” w Lublinie:

- a) obwieszczenie dot. utworzenia w Lublinie zamkniętej, żydowskiej dzielnicy mieszkaniowej, k. 1
- b) plan byłej dzielnicy żydowskiej zlikwidowanej w 1942 r., k. 2
- c) Towarzystwo Ochrony Zdrowia Ludności Żydowskiej w Polsce. Oddział w Lublinie – korespondencja, 1929, 1938 , k. 3-8
- d) Żydowska Samopomoc Społeczna. Prezydium w Krakowie – korespondencja w sprawie Żydowskiego Domu Sierot, 1941, k. 9-11
- e) Protokoły Plenarnego Zebrania Rady Żydowskiej w Lublinie od 31.03.1942 do 14.04.1942, k. 12-15
- f) Rada Żydowska, Sprawozdanie z opieki społecznej – Dom Sierot i Starców, bd., k. 16-18
- g) Relacje ocalałych Żydów dot. masowych egzekucji dzieci i szpitala żydowskiego w Lublinie dokonanej we wsi Tatary – kserokopie relacji z Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, k. 19-33
- h) wyciąg z dokumentu dot. Domu Sierot i Starców „Ochronka”, k. 34
- i) kserokopie fragmentów książki Moszyńskiego Remigiusza i Polichy Leopolda, „Lublin w okresie okupacji”, bd k. 35-37
- j) kserokopie dot. likwidacji getta w Lublinie, (Ścieżki pamięci), k. 38-41
- k) Kserokopie z monografii *Żydzi w Lublinie*, t. I, k. 42-52 i t. II, k. 53-57
- l) Kserokopie z monografii Tadeusza Radzika, *Lubelska dzielnica zamknięta*, bd., k. 58-70
- m) Kserokopie z „*Kroniki wydarzeń w Lublinie w okresie okupacji hitlerowskiej*” Józefa Kasperskiego, k. 71-72
- n) fotografia – kuchnia w żydowskim domu – odbitka z Archiwum SS-und Polizei Lublin, 1942, k. 73
- o) fotografie Gustawa Andruschka przedstawiające „żydowskie rudery w getcie” w Lublinie, k. 74-76
- p) fotografia tablicy pamiątkowej w miejscu ochronki w Lublinie, k. 77

4. Artykuły i wystąpienia dotyczące żydowskiej partii „Bund”

- a) Minczeles Henri, „*Główne etapy historii Bundu w Polsce*” (przemówienie) - wydruk komputerowy, k. 1-8
- b) Sakowska Ruta, „*Bund a grupa Ringelbluma w getcie warszawskim*” – maszynopis, k.9-22
- c) Szaynok Bożena, „*Bund i komuniści żydowscy w Polsce po 1945 roku*”, wydruk komputerowy, k. 23-39 (brak kart 11-15 oryginału)
- d) Tych Feliks, „*Kilka uwag o historii Bundu w Polsce*” – wydruk komputerowy, k.40-45

5. Materiały dotyczące Fundacji imienia rodziny Nissenbaumów:

- a) historia fundacji opracowana przez Zbigniewa Gabińskiego, folder reklamowy k. 1-4
- b) informacje o działalności fundacji, k. 5-19
- c) *Muzeum Getta Warszawskiego* – koncepcja inż. Andrzeja Bołtucia zatwierdzona przez fundację, k. 20-36
- d) korespondencja fundacji z lat 1987-1989, 1993, 1998, m. in.: z S. Wajsem, k. 37-67

6. Korespondencja Szymchy Wajsa (1983-1999):

- a) korespondencja dotycząca 45 rocznicy likwidacji getta w Lublinie, k.1-7
- b) korespondencja ogólna, k. 8-63

7. Stary cmentarz żydowski:

- a) artykuły poświęcone dewastacji Kirkutu:
  - S. Wajs, „*Wandalizm na starym cmentarzu żydowskim w Lublinie*” – maszynopis, k.1-4
  - zeszyt ze zdjęciami zniszczonych macew, k. 5-30
  - uproszczony projekt uporządkowania terenu cmentarza żydowskiego w Lublinie przy ul. Siennej, k. 31-36
- b) artykuły na temat kirkutu:
  - „*Dama na trampolinie*” – k. 37
  - Odnous Barbara, „*Strażnik cmentarza*”, *Gazeta Wyborcza*” z dn. 7 stycznia 1993, k.38-39
- c) Marciszuk Krzysztof, Wysłocka Anna, „*Cmentarz żydowski przy ul. Siennej w Lublinie*”, Lublin 1986 – studium historyczne opracowane na zlecenie Związku Religijnego Wyznania Mojżeszowego, k. 40-97
- d) mapa z zaznaczeniem granicy ochrony konserwatorskiej, k. 98

8. Stary cmentarz żydowski w Lublinie ze zbiorów Szymchy Wajsa:

- a) Wajs S., „*Stary cmentarz żydowski w Lublinie*”, 1985 – fotografie macew, k. 1-54

- b) 450-ta rocznica starego cmentarza żydowskiego w Lublinie – przemówienie S. Wajsa, k. 55-58
- c) Stary cmentarz żydowski – przewodnik i materiały do przewodnika (w tym mapa cmentarza), k. 59-92

9. Izba Pamięci Żydów Lublina – przewodnik:

- a) Izba Pamięci Żydów Lublina – przewodnik autorstwa Szymchy Wajsa, k. 1-19
- b) Materiały do przewodnika, k. 20-51

10. Nowy Cmentarz Żydowski w Lublinie:

- Żydzi lubelscy i ich cmentarze - przewodnik, k. 1
- artykuł poświęcony ceremonii chowania zwłok na Nowym Cmentarzu w Lublinie w dniu 26 lipca 1990, k. 2,
- przemówienie okolicznościowe – maszynopis, k. 3-4

11. Współpraca S. Wajsa z instytucjami kulturalnymi w Lublinie:

- a) współpraca z Ośrodkiem Brama Grodzka Teatr NN:
  - * Pietrasiewicz Tomasz, „*Projekt Miejsce – Pamięć – Obecność*”, Lublin 1993 - maszynopis, k. 1-18
    - Informacja o działalności Teatru NN (w tym artykuły prasowe dot. inicjatyw kulturalnych podejmowanych przez Teatr NN- kserokopie), k. 19-28
  - * Spotkanie – informator o spektaklu w teatrze im. J. Osterwy w Lublinie, w dniu 13 maja 1994 r., k. 29
  - * „Żydzi lubelscy” – sesja poświęcona kulturze i życiu Żydów lubelskich, odbywająca się w dniach 14-16 grudnia 1994 r.:
    - program sesji, k. 30-32
    - drukowany informator, k. 33
    - kserokopie artykułów poświęconych sesji, k. 34-36
    - list – podziękowania dla S. Wajsa za pomoc w sesji, k. 37
  - * „*Brama Pamięci*” – „*Miasto Żydowskie*” – program wystawy, odbywającej się w dniach 27-29 listopada 1996, k. 38
- b) współpraca z kościołem katolickim:
  - * III Księga Wielkich Serc – informator o akcji, k. 39-42

12. Pomniki poświęcone pamięci społeczności żydowskiej:

- a) Głusk k/Lublina – opis techniczny do projektu architektonicznego nagrobka na cmentarzu żydowskim, k.1-7
- b) Lublin – fotografie projektów pomników, k. 8-13
- c) Tykocin – zaproszenie na obchody 50 rocznicy zagłady Żydów tykocińskich, k. 14

- d) Urzędów – informacja Towarzystwa Ziemi Urzędowskiej, z dn. 21.09.1993 r. dot. uroczystości rocznicowej z okazji powstania w getcie warszawskim, k.15
- e) Warszawa – cmentarz żydowski – podziękowania za pomoc finansową dla renowacji cmentarza, k.16-17
- f) Żółkiewka – korespondencja dotycząca budowy pomnika na byłym cmentarzu żydowskim, sponsorowanej przez Żydów żółkiewskich z Izraela, k.18-43

13. Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie:

- a) decyzja Urzędu ds. Wyznań z dn. 3 października 1988 o wpisie do rejestru stowarzyszeń i związków religijnych – Związku Religijnego Wyznania Mojżeszowego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wraz ze statutem (3 egzemplarze), k. 1-37
- b) Zarząd Główny Związku Religijnego Wyznania Mojżeszowego w PRL – protokoły z posiedzeń od 15 marca 1988 r. do 18 maja 1989 r., k. 38-110
- c) Biuletyn Związku Religijnego Wyznania Mojżeszowego w PRL z kwietnia i września 1988 r., k. 111-116
- d) Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 41, poz. 51 z 1997) wraz ze statutem, k. 117-126
- e) Inne dokumenty:
  - krótka historia reaktywowania Gminy Warszawskiej, k. 127-130
  - z posiedzeń zarządu – informacje, spotkania, wnioski 1997-1999, k. 131-136
  - korespondencja (1998-1999), k.137-139

14. Towarzystwo Ochrony Zdrowia Ludności Żydowskiej w Polsce „TOZ” Oddział w Lublinie: korespondencja z władzami miasta, protokoły posiedzeń członków stowarzyszenia, regulaminy – 1922-1923, 1926-1929, 1932, 1935, 1939 – kserokopie ze zbiorów Archiwum Państwowego w Lublinie, z zespołów:

- a) „Urząd Wojewódzki Lubelski (1919-1939) Wydział Społeczno-Polityczny” – sygn. 1140, k. 1-3
- b) „Starostwo Grodzkie Lubelskie (1928-1939)” – sygn. 43, k. 4-24
- c) „Akta miasta Lublina (1918-1939) – sygn. 2759, k. 25-28

15. Materiały dotyczące społeczności żydowskiej na Lubelszczyźnie:

- a) „Z dziejów Żydów w Lublinie”, opracowane na podstawie monografii M. Bałabana „Die Judenstadt von Lublin” – kserokopia stron 134-156, k. 1-25
- b) materiały do historii miasta Lublina – kserokopia fragmentu inwentarza z sygnaturami przywilejów dla Żydów nadawanych przez królów polskich, k. 26-35
- c) materiał w języku rosyjskim k. 36-51
- d) plany miasta Lublin z oznaczeniem byłej dzielnicy żydowskiej, k. 52-69
- e) wybitne postacie narodowości żydowskiej w Lublinie, k. 70-81

- f) artykuły dotyczące życia codziennego ludności narodowości żydowskiej oraz zagłady Żydów w czasie II wojny światowej, k. 82-94
- g) artykuły dotyczące bożnicy w Szczebrzeszynie, k. 95-97
- h) wspomnienia Ester Szternblic-Kac przetłumaczone z jidisz przez Zaharę Zichtenberg, k. 98-132
- i) Daniel Kac, „*Jechać – nie jechać? A jeżeli jechać, to dokąd? Opowiadania z życia wzięte*”, 1968-1998, k. 133-144
- j) dokumenty na nazwiska: Kurzander Abraham, Finkielsztajn Sucher Berek, Fajga Herszkówna Libster Erlichster, k. 145-172

16. Materiały dotyczące społeczności żydowskiej w Polsce:

- a) Kalendarz dla Izraelitów na rok od stworzenia świata 5631 ułożony od redakcją Izaaka Kramstück, Warszawa 1870, k. 1-6
- b) wykazy świąt żydowskich, k. 7-20
- c) statystyka dot. ludności żydowskiej na rok 1931 i 1939, k. 21-28
- d) Artykuły prasowe dot. społeczności żydowskiej w Polsce, k. 29-67
- e) Gmina Warszawska – Biuletyn informacyjny z lutego i maja 1998, k. 68-75

17. Rocznice likwidacji getta lubelskiego:

- a) 40-lecie – 1982 r.:
  - przemówienia okolicznościowe i korespondencja, k. 1-10
- b) 45-lecie – 1987 r.:
  - foldery i programy uroczystości, k. 11-23
  - korespondencja, k. 24-43
  - przemówienia okolicznościowe, k. 44-76
  - artykuły prasowe, k. 77-78
- c) 47-lecie – 1989 r.:
  - artykuł prasowy: Pod pomnikiem i w Domu Kultury, „Folks Sztyme” XI 1989, k. 79
- d) 50-lecie – 1992-1993 r.:
  - zaproszenie i programy uroczystości, k. 80-82
  - przemówienia okolicznościowe, k. 83-89
  - artykuły prasowe, k. 90-93